

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14.01.2016, sp. zn. 30 Cdo 1941/2015, ECLI:CZ:NS:2016:30.CDO.1941.2015.1

Číslo: 29/2017

Právní věta: Podle čl. 5 odst. 1 písm. b) nařízení Brusel I je v případě žaloby ze smlouvy o prodeji zboží mezinárodně příslušným soudem místo, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno, a to i pro spor o zaplacení smluvní pokuty zajišťující splnění povinnosti z daného smluvního vztahu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.01.2016

Spisová značka: 30 Cdo 1941/2015

Číslo rozhodnutí: 29

Číslo sešitu: 3

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Právo Evropské unie, Pravomoc soudu

Předpisy: čl. 5 odst. 1 Nařízení (ES) č. 44/2001

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Nejvyšší soud zamítl dovolání žalobkyně proti usnesení Vrchního soudu v Olomouci ze dne 4. 11. 2014, sp. zn. 8 Cmo 285/2014.

I.

Dosavadní průběh řízení

1. Žalobkyně se v řízení domáhá po žalované zaplacení částky 17 871,50 EUR jako smluvní pokuty sjednané ve smlouvě o dílo uzavřené dne 8. 5. 2007, dle které byla žalobkyně povinna vyrobit a dodat snowboardy, snowboardové boty, snowboardové vázání, brýle, helmy a chrániče. Účastníci si sjednali, že v případě zpoždění žalované s platbou o více než 14 dnů po termínu splatnosti bude první záloha považována za pokutu za nedodržení ujednaných podmínek smlouvy.

2. Žalovaná ve vyjádření kromě námítky promlčení nároku žalobkyně namítala nedostatek pravomoci a příslušnosti soudu k rozhodnutí s tím, že dle článku 5 bodu 1 písm. a) a b) nařízení Rady (ES) č. 44/2001 ze dne 22. 12. 2000 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (dále jen „nařízení Brusel I“), publikovaného v Úředním věstníku Evropské unie L 12/1 dne 16. 1. 2001, je osobu možné žalovat u soudu místa, kde byl nebo měl být závazek splněn, což bylo v projednávaném případě v Polské republice.

3. Krajský soud v Ostravě – pobočka v Olomouci, v rozsudku ze dne 5. 3. 2014, č. j. 19 ECm

25/2013-44, konstatoval, že předmětem řízení je spor o plnění ze smluvní pokuty a pravomoc je tak dána dle článku 5 bodu 1 písm. a) nařízení Brusel I, přičemž místo plnění je platební povinností určeno sídlem žalobkyně. Soud prvního stupně tedy spor věcně projednal a rozhodl, že žalovaná je žalobkyni povinna zaplatit částku 17 871,50 EUR s příslušenstvím i náhradu nákladů řízení.

4. Vrchní soud v Olomouci usnesením ze dne 4. 11. 2014, č. j. 8 Cmo 285/2014-68, k odvolání žalované rozsudek Krajského soudu zrušil a řízení zastavil. Odvolací soud se neztotožnil se závěrem soudu prvního stupně ohledně pravomoci českých soudů a konstatoval, že pravomoc českého soudu k projednání dána není. Zohlednil, že smluvní pokuta je sice samostatným nárokem, avšak nárokem vyplývajícím ze smlouvy. Ve smyslu článku 5 bodu 1 písm. b) nařízení Brusel I je k rozhodnutí ohledně všech nároků vzniklých ze smlouvy o dílo uzavřené mezi účastníky příslušný soud dle místa plnění ze smlouvy, tedy polský soud dle sídla žalované, kam mělo být zboží, vyrobené žalobkyní pro žalovanou, dodáno.

II.

Dovolání a vyjádření k němu

5. Proti usnesení odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání z důvodu nesprávného právního posouzení odvolacího soudu ve vztahu k závěru o pravomoci polských soudů (§ 241a odst. 2 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, dále jen „o. s. ř.“). Přípustnost dovolání žalobkyně dovozuje ze skutečnosti, že míra samostatnosti nároku na smluvní pokutu, v souvislosti s tím, zda lze takovou pokutu posuzovat jako „závazek z prodeje zboží“ ve smyslu článku 5 bodu 1 písm. b) nařízení Brusel I doposud v rozhodovací praxi odvolacího soudu řešena nebyla a otázka samostatnosti nároku na smluvní pokutu obecně (v kontextu vnitrostátního práva) byla v rozhodovací praxi odvolacího soudu řešena rozdílně (srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2010, sp. zn. [23 Cdo 5280/2009](#)). Dovolatelka uvedla, že pravomoc českého soudu měla být dovozena z článku 5 bodu 1 písm. a) nařízení Brusel, jelikož i s ohledem na výše citované usnesení Nejvyššího soudu je smluvní pokuta samostatným majetkovým nárokem se samostatným skutkovým základem, a nárok na smluvní pokutu proto nelze posuzovat jako nárok z prodeje zboží. Místem plnění proto mělo být ve smyslu § 337 odst. 1 zákona č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů, sídlo dovolatelky, tedy Česká republika. Dovolatelka konstatuje, že podle článku 5 bodu 1 písm. b) nařízení Brusel I by se měly posuzovat pouze spory, které přímo souvisí s prodejem zboží, tedy s podstatou kupní smlouvy (tj. zaplacení kupní ceny, dodání zboží, nároky z vad zboží apod.). Závěrem se pak vymezila proti konstatování odvolacího soudu, že článek 5 bod 1 písm. b) nařízení Brusel I má bránit tomu, aby byly spory z jedné smlouvy projednávány u soudů různých členských soudů, přičemž poukázala na řízení o nárocích z vad zboží, které vedla pod sp. zn. 19 Cm 172/2010 u Krajského soudu v Ostravě - pobočky v Olomouci.

6. Žalovaná se k dovolání nevyjádřila.

III.

Přípustnost dovolání

7. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Dovolací soud se proto zabýval přípustností dovolání.

8. Podle § 236 odst. 1 o. s. ř. lze dovoláním napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, jestliže to zákon připouští.

9. Podle § 237 o. s. ř., není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení

otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

10. Dovolání je přípustné pro posouzení otázky samostatnosti nároku na smluvní pokutu pro účely určení pravomoci (mezinárodní příslušnosti) ve smyslu nařízení Brusel I, neboť tou se Nejvyšší soud ve své rozhodovací praxi dosud nezabýval.

IV. Důvodnost dovolání

11. Dovolání není důvodné.

12. Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech (nařízení Brusel I bis), publikované v Úředním věstníku Evropské unie L351/1 dne 20. 12. 2012, je podle článku 66 odst. 1 použitelné jen na řízení zahájená dne 10. 1. 2015 a později. Pravomoc českých soudů je proto v daném sporu nutno posoudit podle nařízení Brusel I.

13. Soudy nižšího stupně správně posuzovaly mezinárodní příslušnost v intencích článku 5 bodu 1 nařízení Brusel I. Příslušnost totiž nemůže být založena článkem 24 nařízení, neboť žalovaná v prvním vyjádření ze dne 28. 6. 2013 vznesla námitku nedostatku pravomoci, k ujednání o příslušnosti (pravomoci) soudu mezi účastníky ve smyslu článku 23 bodu 1 nařízení Brusel I nedošlo a příslušnost (pravomoc) soudu podle sídla žalované (článek 2 bodu 1 nařízení Brusel I) v daném případě rovněž nepřichází v úvahu, když žalobkyně podala žalobu u českého soudu, přestože žalovaná je společností se sídlem v Polské republice.

14. Podle článku 2 nařízení Brusel I platí, že nestanoví-li toto nařízení jinak, mohou být osoby, které mají bydliště na území některého členského státu, bez ohledu na svou státní příslušnost žalovány u soudů tohoto členského státu.

15. Podle článku 5 bodu 1 nařízení Brusel I platí, že osoba, která má bydliště na území některého členského státu, může být v jiném členském státě žalována,

a) pokud předmět sporu tvoří smlouva nebo nároky ze smlouvy, u soudu místa, kde závazek, o němž se jedná, byl nebo měl být splněn;

b) pro účely tohoto ustanovení a pokud nebylo dohodnuto jinak, je místem plnění zmíněného závazku:

- v případě prodeje zboží místo na území členského státu, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno,

- v případě poskytování služeb místo na území členského státu, kde služby podle smlouvy byly nebo měly být poskytovány,

c) nepoužije-li se písmeno b), použije se písmeno a).

16. Pravidlo o obecné soudní příslušnosti založené místem bydliště nebo sídlem žalovaného (článek 2 nařízení Brusel I) je doplněno v článku 5 bodu 1 nařízení Brusel I pravidlem o zvláštní příslušnosti ve smluvních věcech, které odpovídá cíli úzkého vztahu a je odůvodněno existencí úzkého vztahu mezi smlouvou a soudem, který má o sporu rozhodnout (rozsudek Soudního dvora EU ze dne 3. 5. 2007 ve

věci C-386/05, Color Drack GmbH proti Lexx International Vertriebs GmbH, bod 22).

17. Za účelem posílení hlavního cíle sjednocení pravidel o soudní příslušnosti ve snaze o zajištění předvídatelnosti definuje nařízení Brusel I toto určující hledisko pro prodej zboží samostatně, přičemž předmětné pravidlo o zvláštní příslušnosti ve smluvních věcech stanoví místo dodání jako samostatné určující hledisko, které má být použito na všechny nároky z téže smlouvy o prodeji zboží, a nikoliv pouze na nároky ze samotného závazku dodání (rozsudek Soudního dvora EU ze dne 3. 5. 2007 ve věci C-386/05, Color Drack GmbH proti Lexx International Vertriebs GmbH, body 24 a 26). Soudní dvůr EU ve vztahu k článku 5 bodu 1 písm. b) nařízení Brusel I přímo uvádí, že „[t]ímto ustanovením chtěl zákonodárce Společenství v případě kupních smluv výslovně upustit od dřívějšího řešení, podle kterého bylo místo plnění pro každý sporný závazek stanoveno na základě mezinárodního práva soukromého soudu, kterému byl spor předložen. Tím, že určuje samostatně jako ‚místo plnění‘ místo, kde závazek, který charakterizuje smlouvu, musí být splněn, zákonodárce Společenství zamýšlel soustředit soudní příslušnost pro spory týkající se všech smluvních závazků na místo plnění a stanovit jedinou soudní příslušnost pro všechny nároky ze smlouvy“ (rozsudek Soudního dvora EU ze dne 3. 5. 2007 ve věci C-386/05, Color Drack GmbH proti Lexx International Vertriebs GmbH, bod 39).

18. V projednávaném případě tak nelze přisvědčit dovolatelce, že článek 5 odst. 1 písm. b) nařízení Brusel I je aplikovatelný pouze na spory přímo související s prodejem zboží, jelikož Soudní dvůr EU k takové limitaci nepřistupuje; příslušnost dle místa dodání vztahuje obecně na všechny nároky ze smlouvy. Nelze se ztotožnit ani s konstatováním dovolatelky rozporujícím závěr odvolacího soudu, že úprava článku 5 bodu 1 písm. b) byla do nařízení Brusel I včleněna proto, aby nedocházelo k tomu, že pro spory z jedné smlouvy jsou příslušné soudy různých členských států, v závislosti na tom, která povinnost ze smluvního vztahu byla předmětem žaloby. Závěry odvolacího soudu jsou plně v souladu s citovanou judikaturou Soudního dvora, která potvrzuje, že cílem unijního zákonodárce bylo soustředit rozhodování o všech nárocích ze smlouvy ve smyslu článku 5 bodu 1 písm. b) nařízení Brusel I na jediný soud.

19. Nejvyššímu soudu nepřisluší vyjadřovat se k určení mezinárodní příslušnosti ve sporu o nárocích z vad zboží, který dovolatelka cituje, neboť ty nejsou předmětem tohoto řízení.

20. V projednávané věci je ze skutkových zjištění zřejmé, že žalobkyně měla vyrobit a dodat objednavateli (žalované) se sídlem v Polsku, jím objednané zboží (snowboardy, snowboardové boty, snowboardové vázání, brýle, helmy a chrániče) na základě smlouvy o dílo uzavřené dne 8. 5. 2007. Uvedená smlouva je ve smyslu článku 5 bodu 1 písm. b) nařízení Brusel I smlouvou kupní, jelikož skutečnost, že zboží, které má být dodáno, musí být předtím vyrobeno nebo zhotoveno, nemění kvalifikaci dotčené smlouvy jako kupní smlouvy (rozsudek Soudního dvora EU ze dne 25. 2. 2010 ve věci C-381/08, Car Trim GmbH proti KeySafety Systems Srl., bod 38). Pro projednání veškerých nároků z uvedené smlouvy o prodeji zboží proto budou příslušné soudy místa, kde měl být závazek plněn. Vzhledem k tomu, že nebylo ujednáno jinak, je tímto místem místo, kam podle smlouvy zboží bylo nebo mělo být dodáno. Dle smlouvy měl být předmět smlouvy dodán objednavateli, tedy žalované společnosti Greenland Group Sp. z o. o. se sídlem v Mikolówě v Polsku. Soudy mezinárodně příslušnými k projednání nároků z dané smlouvy budou proto ve smyslu článku 5 bodu 1 písm. b) nařízení Brusel I soudy Polské republiky.

21. Zbývá posoudit, zda je nárok na zaplacení smluvní pokuty „závazkem z prodeje zboží“, respektive nárokem ze smlouvy, nebo má charakter samostatného závazku, jak s poukazem na usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2010, sp. zn. [23 Cdo 5280/2009](#), tvrdí dovolatelka.

22. V tomto ohledu Nejvyšší soud předně připomíná, že podle ustálené judikatury Soudního dvora EU platí, že ustanovení nařízení Brusel I musí být vykládána autonomně s ohledem na jeho

systematiku a cíle (viz zejména rozsudek Soudního dvora EU ze dne 16. 7. 2009 ve věci C-189/08, Zuid-Chemie BV proti Philippo's Mineralenfabriek NV/SA, bod 17 a citovaná judikatura). Uvedený závěr se vztahuje i na výraz „věci týkající se smlouvy nebo nároků ze smlouvy“ ve smyslu čl. 5 bodu 1 písm. a) nařízení Brusel I, který musí být rovněž vykládat autonomně (rozsudek Soudního dvora EU ze dne 18. 7. 2013 ve věci C-147/12, ÖFAB, Östergötlands Fastigheter AB proti Frank Koot and Evergreen Investments BV, bod 27 a citovaná judikatura). Skutečnost, že ve vnitrostátním právu je na smluvní pokutu nahlíženo jako na samostatný majetkový nárok s vlastním, samostatným majetkovým základem (viz usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2010, sp. zn. [23 Cdo 5280/2009](#), shodně kupř. usnesení Vrchního soudu v Praze ze dne 30. 1. 1997, sp. zn. 1 Cmo 744/1996, uveřejněné pod č. 5 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1998) nemá vliv na výklad rozsahu nároků ze smlouvy ve smyslu článku 5 bodu 1 nařízení Brusel I, který je nutné stanovit autonomně.

23. Při posuzování otázek, které se smlouvou souvisejí a pro které je rovněž dána příslušnost soudu ve smyslu článku 5 bodu 1 nařízení Brusel I, lze vycházet z článku 10 bodu 1 Úmluvy o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy uzavřené v Římě dne 19. 6. 1980 (č. 64/2006 Sb. m. s.), respektive ze shodně formulovaného článku 12 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. 6. 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, publikovaném v Úředním věstníku Evropské unie L 140/27 dne 4. 7. 2008 („nařízení Řím I“), podle kterého se právem rozhodným pro smlouvu řídí zejména výklad, plnění závazků vyplývajících ze smlouvy, důsledky úplného nebo částečného porušení těchto závazků včetně stanovení škody, jsou-li stanoveny právem a v rámci pravomocí přiznaných soudu jeho procesním právem, různé způsoby zániku závazku, včetně promlčení a zániku práv v důsledku uplynutí doby a důsledky neplatnosti smlouvy (viz SIMON, P. In: DRÁPAL, L., BUREŠ, J. a kol. Občanský soudní řád II. Komentář. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 2895–2896; MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. Brussels I Regulation. European Commentaries on Private International Law. Second Revised Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 123–124; srovnej také rozsudek Soudního dvora EU ze dne 8. 3. 1988 ve věci 9/87, SPRL Arcado proti SA Haviland, bod 15). Tento závěr podporuje i skutečnost, že se shodným výkladem pojmů obsažených v nařízení Brusel I a nařízení Řím I počítá přímo preambule nařízení Řím I, která odkazuje na souladný výklad věcné působnosti (bod 7 preambule), pojmů vztahujících se k spotřebitelské smlouvě (bod 24 preambule) i pojmů souvisejících přímo s článkem 5 nařízení Brusel I (bod 17 preambule). Nařízení Brusel I a nařízení Řím I se proto výkladově vzájemně doplňují (srov. také MAGNUS, U., MANKOWSKI, P. Brussels I Regulation. European Commentaries on Private International Law. Second Revised Edition. Munich: Sellier European Law Publishers, 2012, s. 124).

24. Důsledkem porušení závazku ve smyslu nařízení Řím I přitom může být i vznik povinnosti zaplatit smluvní pokutu (viz PAUKNEROVÁ, M. Evropské mezinárodní právo soukromé. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 175; Bělohávek pak smluvní pokutu podřazuje pod plnění závazků smlouvy, viz BĚLOHLÁVEK, A. J. Římská úmluva a Nařízení Řím I: komentář v širších souvislostech evropského a mezinárodního práva soukromého. Díl 2. Praha: C. H. Beck, 2009, s. 1497), jak tomu bylo v projednávaném případě, kdy byla smluvní pokuta sjednána jako důsledek porušení ujednaných podmínek smlouvy, konkrétně za nedodržení lhůty splatnosti. Pro účely článku 5 bodu 1 písm. b) nařízení Brusel I, vyloženého v kontextu výše citované judikatury a s ohledem na článek 12 nařízení Řím I, je proto na nárok na zaplacení smluvní pokuty nutné nahlížet jako na nárok související se smlouvou. Pro projednání nároku na zaplacení smluvní pokuty proto budou dle článku 5 bodu 1 písm. b) nařízení Brusel I příslušné soudy místa, kde měl být závazek ze smlouvy (tj. výroba a dodání předmětného zboží) splněn, tedy v posuzované věci, jak bylo výše vysvětleno, soudy polské.

25. Nejvyšší soud, vědom si své povinnosti podle čl. 267 Smlouvy o fungování Evropské unie obrátit se na Soudní dvůr EU v případě, že v řízení před ním vyvstane otázka výkladu aktů přijatých orgány

EU, zkoumal, zda taková povinnost vznikla i v projednávané věci. S ohledem na skutečnost, že výše uvedené závěry lze učinit na základě shora citované judikatury Soudního dvora EU k nařízení Brusel I, představuje výklad článku 5 bodu 1 písm. b) nařízení Brusel I *acte éclairé*, a Nejvyššímu soudu tím pádem nevznikla povinnost k předložení předběžné otázky ve smyslu rozsudku Soudního dvora EU ze dne 6. 10. 1982 ve věci 283/81, Srl CILFIT and Lanificio di Gavardo SpA proti Ministry of Health.

26. Protože dovolání není důvodné ve smyslu § 241a odst. 1 o. s. ř., Nejvyšší soud jako soud dovolací dovolání druhé žalované bez jednání (§ 243a odst. 1 o. s. ř.) zamítl [§ 243d písm. a) o. s. ř.].